

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

VI me, 1480

Prima pars

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

Nonus

sacratissima illa nocte circūfuit pastores intacte virginis praedibus nos purget. illuminet. et inflammet. quatenus si non digne saltem mente deuota regis omnium natiuitate vobis annunciem. Regine igitur parturienti illam angelicam offeramus salutacionem qua talem partum promeruit plena gratia dicentes. Aue Maria.

Prima pars

Exiit edictum a cesare Augusto. Consuetudo est: ut nato eo qui alicuius regis debet principatum tenere. sue natiuitatis tempus et ordo conscribatur. unde beatus Lucas. tanquam celestis curie cancellarius regis omnium natiuitatez describens in presenti euangelio sue originis ordinem nobis insinuat. In quo euangelio quatuor tanguntur. Primum est vniuersale imperium terrene potestatis. ibi: ut describeretur vniuersus orbis etc. Secundum est virginale puerperium eterne maiestatis. ibi: factum est autem cum essent etc. Tertium pastorale privilegium profuse claritatis. ibi: et pastores erant. Quartum est militare repudium superne ciuitatis ibi: et subito facta est. Circa primum tria tanguntur. X Primum est totius orbis generalis descriptio: unde dicitur exiit edictum: id est imperiale preceptum: a cesare augusto: hec non sunt nomina propria sed sunt nomina dignitatis imperii. Nota quod primus Romano sum impator fuit Julius qui cognominatus est cesar: a quo ceteri impatores cesares appellantur. Ille ideo cesar dictus est. vel quia celo matris utero prodiiit: vel quia cum cesarie natus est. vel quia fortiter hostes cedebat. aut quia singulari certamine auus eius in africa vicit elephantem. qui lingua punica cesos dicitur. Secundus impator fuit Octavianus qui cognominatus est augustus a quo et ceteri impatores dicuntur augusti. et mensis etiam quidam ab eo dicitur Augustus qui primo dicebatur Sextilis. vel quia in eo mense natus est. vel quia tunc rediit de victoria contra Anthonium et Cleopatram. Iste augustus cognominatus est ab augedo quia maxime rempublicam auxit. ab isto autem secundo rōne impatore cuius nomen fuit Octavianus qui cognominatur cesar Augustus exiit edictum istud de quo dicit euangelista Lucas. B Nota etiam quod ut dicit hystoria. iste impator fuit fortunatissimus. totum enim orbem romano subiugauit imperio. et tota pace imperauit duodecim annis ante natiuitatem christi. ut videretur etiam ad litteram esse impletum illud Psal. secundo cā. Conflabunt gladios suos in vomeres et lanceas suas in falces. non leuabit gens contra gentem gladium non exercentur ultra ad prelium: et ideo romani pacem illam diis suis

Sermo

attribuentes honorabile templum Apollini construxerunt: ponentes in ipso Romuli statuam. pquirentes vero a suis oraculis quid ipsum templum esset duraturum acceperunt responsus quod adulescens virgo pariat. quod impossibile reputantes in foribus templi superscripserunt titulum. Templum pacis eternae. sed nocte dominice natiuitatis ipsum templum corruit. Romani insuper attendentes Augusti prudentia diuinos illi voluerunt honores impendere. sed ille super hoc facto Sibyllarum interrogauit. que tali die sicut est hodie. cum esset in camera impatoris dixit ut attenderet quid circa solem videret. Asperit ille circulum aureum circa solem in cuius medio virgo sedebat gestans puerum regali dyadema coronatum. et audiuit voces. hunc adora. extunc vero prudens impator nec deus nec dominus voluit nominari. Ceterum hac nocte Hierosolymis angelus domini primo descendit in prophetam piscinam: et exinde annuncians ipsa die descendens qui primus illic crebatur sanabatur a quacunque detineretur in firmitate. Ita dicitur in epistola Alexandri pape ad Soldanum Pconii. que est epistola Petri blesensis nonagesimano. Item hac nocte fons olei Rome de terra fluxit in Tyberim. Deinde tangit quale illud dictum fuit: ut describeretur vniuersus orbis. id est totius orbis provincie ciuitates et homines familiarum capita. Nota quod tres fiebant descriptiones. scilicet regionum ciuitatum. et hominum qui erant capita familie. Descriptio hominum fiebat coram preside regionis qui scribebat nomina singulorum qui erant in ciuitate. descriptio ciuitatum fiebat coram ipso legato impatoris. descriptio vero regionum fiebat coram Augusto in vrbe. et redigebatur in scriptis quot homines erant in ciuitatibus. quot ciuitates in regione. quot regiones in orbe. et hoc faciebant romani vel propter curiositatem. vel ad demonstrandam vrbis magnificenciam. aut ut suarum potentiam declararent quo sic toto orbi dominabantur ut scirent omnium hominum numera. sicut pater familias cognoscit sue familie quantitatem. Secundo tangitur huius descriptionis primordialis executio. hec descriptio facta est prima a preside Sirie Cirino. Iudea ei non habuit proprium presidem. sed ipsa continebatur sub Cirino totius Sirie preside. nam iudea est pars regionis Sirie. et ideo in descriptione Sirie intelligitur et iudee descriptio. Nota quod dicitur hanc descriptionem primo factam esse a preside Sirie: propter duo. vel quod ipse preses regionis sirie primo incipiebat eam in puidia Iudea. vel quod iudea est in medio totius terre habitabilis. ideo commissus illi erat ut descriptionem scriberet in iudea. ut ex tunc ad alias prouincias

Nonus

fieret. Deinde ponitur generalis obediencia: et ibant omnes ut
 profiterentur singuli in suam ciuitatem. Et nota quod primo dixit
 descriptionem. nunc appellat professionem. Nam illud edictum
 impatoris erat descriptio et professio. sed non propter eandem
 causam oportebat enim deuulgato edicto omnem hominem ire ad ci-
 uitatem unde originem traxerat qui coram prelide et omni popu-
 lo tollens denarium in quo erat ymago. et superscriptio cesaris
 qui ualebat decem nummos uisuales superponebat illi capiti suo
 et profitebatur ore proprie se esse subiectum Romano imperio.
 et ideo hoc edictum dicitur esse professio. tunc denarium tra-
 debat fisco. et nomen eius describebatur. hec autem pecunia erat ad
 stipendia militum. Tercio tangit uirginis et Joseph in Bethleem p-
 fectio: ascendit autem ioseph: qui erat sponsus uirginis: a ga-
 lilea que est prouincia sita super mare siue stagnum: de ciuitate
 Nazareth: hec est ciuitas prouince galilee in qua dominus con-
 ceptus est ubi habitabat Maria et Joseph: in iudea. ecce prouin-
 cia: in ciuitate dauid: ciuitas dauid. quia ibi natus est et undul-
 rex. que uocatur bethleem. Et attende quia respondent singula
 singulis ascendit enim de prouincia in prouinciam et de ciuitate
 in ciuitatem: eo quod esset de domo et de familia dauid: in quo et
 habetur origo uirginis. quia eiusdem domus fuit et familie: ut
 profiteretur: ipse tantum iuxta impatoris edictum. ¶ No-
 ta quia mulieres non profitebantur: aut quia indulgebant fra-
 gilitati. aut parcebant uerecundie. aut quia in professione uiro-
 rum mulierum professio dabatur intelligi. nec etiam puuli aut
 amentes profitebantur. Et licet non deberet profiteri uirgo. io-
 seph tamen eam secum duxit. unde sequitur: cum Maria: scilicet
 ascendit: desponsata sibi uxore: non tamen in concupiscencia iu-
 sta: pregnantem: superueniente sancti spiritus uirtute. Nota quod Jo-
 seph pergens bethleem duxit secum uirginem propter tria. Pri-
 mo quidem dicitur sic actum esse ut uirgo in bethleem uadens ibidem
 pareret christum: quatenus propheta impleretur Michae quanto
 capitulo. Et tu bethleem effrata paruula non es in milibus Ju-
 da. ex te enim egredietur qui sit dominator in israhel. Secundo
 ideo eam secum duxit quia ipse sciebat appropinquare tempus
 parturiendi: et nemo ita sollicitus prouideret illi in necessariis. si
 eam post se reliquisset. Tercio quia tam carum thesaurum sibi a
 deo commissum noluit deserere: ueluti fidelis custos. ¶ No-
 ta quod licet beata uirgo esset grauida. non tamen sustinuit p-
 gnationis molestias nam tunc ille corporis non grauat eam sed magis re-
 debat leuorem et expedire. illum ei gestabat qui portabat omnia uerba

Sermo

virtutis sue. Debre: primo. & qui verum lumen non aggrauat sed alleuiat. vnde Augusti. in sermone. Cum esset inquit vgo grauida salubri leuitate plaudebat. lumen enim quod intra se habebat. pondus habere non poterat. Item reliquas pregnantium non habuit passiones. quales sunt dolor stomachi: renuz dentium &c. credibile enim est. vt sicut cristus nunq̃ legitur habuisse infirmitatem. ita mater eius ex hoc q̃ illuz in vtero habu it nihil molestie sustinuerit.

• Secunda pars

Secundo cum dicitur. Factum est autem. tangitur puerperium virginale eterne maiestatis: siue tangit vaginalis partus eterni verbi. vbi tria tanguntur. Primum est sacrati temporis complementum. vnde dicit: factum est autem cum essent Maria & Joseph ibi h̃ ē in bethleem. impleti sūt dies scilicet nouē mensū. vt pareret. Nota q̃ licet conceptio christi in nazareth facta fuerit. ipse tamē natiuitatis locum elegit Bethleem. et hoc propter tria. Primo quidem vt ostenderet se secundum carnem filium esse Dauid cuius originis principium fuit in bethleem. Secundo quia bethleem domus panis interpretatur. ideo in tali ciuitate voluit nasci quia ipse est panis viuus qui de celo descendit. Johan. sexto. c. Tercio vt impleteretur scriptura que dicit eum nascituruz i bethleem Michæ quinto capitulo Tu bethleem effrata paruula nō es in milibus iuda. Ex te enim egredietur qui sit dominator in israhel. Nota etiam q̃ sunt impleti dies partus virginis secundum dispositionem plenitudinis temporis: ab eterno ordinatam de qua Xplus ad gal. quarto. At vbi venit plenitudo temporis. misit deus filium suū natuz ex muliere. & effluxit ab Adam quinq̃ milibus centum nonaginta sex ānis. ab Abrahā vero duobus milibus et tribus. Olimpiadis vero centesimo nonagesimotercio āno. Anno ab vrbe cōdita septuagesimo quinquagesimosecundo. indictione tertia id est tertio anno aeli indictionum. Anno imperii celsaris Augusti quadragesimosecundo. Regni autem herodis magni trigesimo anno. natus est saluator mundi ex virgine nocte dominice die. illa enim die qua dixit dominus. fiat lux et facta est lux. lux vera profulsit que illuminat omnem hominē venientem in hunc munduz. Nota etiam q̃ nouem mensibus fuit christus in vtero virginis: scilicet ab octauo kalendas. Aprilis vsq̃ ad octuokalendas Januarii. Hoc autem non fuit necesse quatenus corpus illud sanctissimum in tanto temporis spacio: debitam susceperet figuram et